

ב"ה

פרשת וירא

לעשות צדקה ומשפט
וירא יח, יט.

בצדקה "המפייסו בדברים" לא מספיק

בנתינת צדקה ישנם כמה אופנים: ישנה נתינת הצדקה במדה ושיעור דמעשר, שהיא "מדה בינונית"^[1], ישנה נתינת הצדקה במדה ושיעור דחומש, שהיא עין יפה, וישנה נתינת הצדקה יותר מחומש, כמבואר בתניא¹ ^[2] בענין "וחטאך בצדקה פרוק"^[3], "ש"אין לחוש משום אל יבזבו יותר מחומש"^[4], דלא מקרי בזבוז בכהאי גוונא מאחר שעושה לפדות נפשו.

וכל אופנים אלו הם בהגבלה, דאף שנאמר בזה לשון בזבוז ("המבזבוז אל יבזבו יותר מחומש"), סוף סוף הנתינה היא עדיין בהגבלה.

...והנה, ישנו אופן נוסף בנתינת הצדקה – שהוא ענין המשפט בצדקה^[5], ששופט את עצמו כמה מוכרח לו, וכל השאר נותן לצדקה, וכמו שכתוב באגרת הקודש^[6] ולא אמרו^[7] חייך קודמין אלא כשביד אחד קיתון של מים . . . אבל אם העני צריך לחם לפי הטף . . . כל דברים אלו קודמין לכל מלבושי כבוד כו."

ובאופן זה – הרי נתינת הצדקה אינה במדה ושיעור דמעשר וחומש, או אפילו יותר מחומש, אלא באופן שנותן כל אשר לו.

...אמנם, ישנו אופן נוסף בנתינת הצדקה – שאינו חושב כלל אודות עצמו, אלא מיד כשרואה עני, ההנחה הראשונה אצלו היא שעליו למלאות מחסור העני ככל הנדרש, ואינו חושב כלל אם יש בידו סכום זה או לא. והיינו, שההרגש שמרגיש את מחסור העני ומשתתף בצערו הוא אצלו בלי-גבול לגמרי, ולכן אין בזה חשבונות כלל. הוא יודע דבר אחד בלבד – עליו להשיג את הסכום הדרוש לעני! אלא מאי, סכום זה אינו

ברשותו? – אזי יתייגע כדי להשיגו, וכשיחליט החלטה זו באמת – הרי "יגעת ומצאת תאמין"^[8] "ובודאי יסייע לו הקב"ה לקיים את מצות הצדקה.

ואופן זה הוא המעלה היותר גדולה במצות הצדקה, שעליה אמרו חכמינו ז"ל^[9] "בכל מאדך – בכל ממונך", כיון שצדקה זו היא ענין שבבחינת בלי-גבול.

והיינו, שאף על פי שגם באופן זה נותן סכום מוגבל של מעות (דאף שאין בזה ההגבלה ד"כל אשר לו", שהרי נותן כפי הדרוש להעני, מכל מקום, הרי הנתינה עצמה היא בהגבלה, כנזכר לעיל שבדבר גשמי לא שייך שיהיה בלי-גבול), אף על פי כן, הפיוס והרגש צער העני (שהוא חלק מהנתינה שנותן להעני) הוא בלי-גבול, דהיינו שאינו ענין וכח מוגבל בנפשו, שהרי הוא יוצא לגמרי מכל החשבונות, ואם כן הרי זה "בכל מאדך".

ישנם החושבים: כיון שבצדקה ישנם שני ענינים, "הנותן פרוטה לעני" ו"המפייסו בדברים", ו"המפייסו בדברים" הוא למעלה מ"הנותן פרוטה לעני", שהרי "הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות והמפייסו בדברים מתברך באחד עשרה ברכות" – אם כן, לשם מה עליו ליתן להעני את הפרוטה? – לא איכפת לו שלא יזכה לברכות הבאים על ידי הנתינה; הוא ייצא ידי חובתו **בפיוס בלבד**, שהוא ענין נעלה יותר מנתינת הפרוטה, ועל ידי זה ירוויח שני ענינים: הוא יקיים מצות צדקה (על ידי הפיוס, שהוא למעלה מנתינת ממון), וגם הממון יישאר בכיסו...!

ואפילו להדעה^[10] שכוונת דברי הגמרא "והמפייסו בדברים מתברך באחת עשרה" היא דוקא כשהפיוס הוא **בהוספה** לנתינת הפרוטה – הרי יכול הוא לצאת ידי חובתו גם לפי דעה זו על ידי זה שיתן **פרוטה אחת**, או שמונה עשרה פרוטות (כפי שאומרים ב"אמריקא": "ח"י צום לעבן"), ונוסף לזה יפייס את העני בדברים, ונמצא שקיים "והמפייסו" לכל הדעות, וזוכה לברכות ש"המפייסו בדברים" מתברך בהן, ואילו הממון – נשאר ברשותו...!

אבל מובן שזהו חשבון מרומה, שהרי זה גופא שחסר בהנתינה מוכיח שחסר גם בהפיוס. ובפרט על פי מה שנתבאר לעיל שהפיוס צריך להיות בלי-גבול – הרי ודאי שענין זה צריך להתבטא בנתינה בלי שום חשבונות,

של מעשר, חוקם ויותר מחוקם, אלא אפילו אינו עושה חשבון אם סכום זה הוא "כל אשר לו" או יותר מזה, בידעו דבר אחד בלבד – שעליו ליתן לעני כל הדרוש לו.

קטע משיחת ש"פ וישב כ"א כסלו, רשימת השומעים בלתי מוגה. תו"מ ה'תשח"י ח"א ע' 264.

- [\[1\]](#) רמב"ם הל' מתנות עניים פ"ז ה"ה. טושו"ע יו"ד סרמ"ט ס"א.
- [\[2\]](#) אגה"ת פ"ג (צג, א ואילך).
- [\[3\]](#) דניאל ד, כד.
- [\[4\]](#) כתובות נ, רע"א. וש"נ.
- [\[5\]](#) ראה סה"מ תרפ"ט ע' 90, ובהנסמן שם בהערה 41.
- [\[6\]](#) סט"ז (קכד, ב).
- [\[7\]](#) ב"מ סב, א.
- [\[8\]](#) מגילה ו, רע"ב.
- [\[9\]](#) ברכות נד, א (במשנה). ספרי ופרש"י עה"פ.
- [\[10\]](#) הובא בתוד"ה והמפייסו – ב"ב שם.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולעי"נ הרב גבריאל נח זוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צבייה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה